

СПРАВА «ТЕРЕЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF TERESHCHENKO v. UKRAINE)

(Заява № 35481/20)

Стислий виклад рішення від 19 жовтня 2023 року

У грудні 2017 року заявник ініціював судове провадження, вимагаючи встановити конкретний графік для його регулярних побачень з дитиною по шість годин вісім днів на місяць за місцем проживання дитини. Орган опіки та піклування, який долучився до провадження як третя сторона, хоч і зазначив, що стосунки між заявником і матір'ю дитини були напруженими, загалом підтримав вимоги заявника щодо графіку побачень. Мати дитини погодилася з рекомендованим органом опіки та піклування графіком побачень і надала психологічний висновок, в якому стверджувалося, що у дитини були «напружені, емоційно-травмуючі та недовірливі стосунки» із заявником і вона зазнавала «психологічного тиску» з його боку, однак конкретних випадків наведено не було. Первомайський міськрайонний суд Миколаївської області (далі – суд першої інстанції) зобов'язав матір дитини не перешкоджати спілкуванню заявника з дитиною та постановив, що він міг бачитися зі своєю донькою по шість годин чотири дні на місяць. Миколаївський апеляційний суд (далі – апеляційний суд) залишив без змін рішення суду першої інстанції, встановивши, що зменшення періодичності побачень заявника із донькою (у порівнянні з рекомендованою органом опіки та піклування) було встановлено, враховуючи психологічний висновок та найкращі інтереси дитини. Заявник оскаржив рішення судів нижчих інстанцій, вказавши, що суди не врахували положення статті 19 Сімейного кодексу України, відповідно до якої, вирішуючи спори щодо участі батьків у вихованні дитини, суди могли не погоджуватися з висновком органу опіки та піклування, лише якщо висновок органу був недостатньо обґрунтованим або суперечив інтересам дитини. Верховний Суд залишив без задоволення скаргу заявника як необґрунтовану. До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 6, 8 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що суди несправедливо обмежили його спілкування з дитиною без достатніх на це підстав. Європейський суд вирішив розглянути скаргу заявника виключно за статтею 8 Конвенції. Розглянувши скарги заявника, Європейський суд зазначив, що національні суди обмежили побачення заявника з донькою чотирма днями на місяць, не навівши конкретних причин або вказівок, що це відповідало б інтересам дитини. Зокрема, апеляційний суд не пояснив, чому періодичність побачень заявника з дитиною мала бути зменшена, а рішення судів першої інстанції та Верховного Суду взагалі не містять оцінки, як зменшення періодичності побачень могло відповідати найкращим інтересам дитини. Також суди не вказали підстав, наведених у статті 19 Сімейного кодексу України, які б дозволяли їм відійти від думки органу опіки та піклування. Крім того, суди не розглянули, чи можна було розв'язати

стверджувану проблему у стосунках між заявником і його донькою за допомогою інших заходів, які б реалізували на практиці гарантії взаємного спілкування батьків і дитини. Європейський суд встановив, що у цій справі національні суди не навели відповідних і достатніх підстав для виправдання встановлення обмежень на періодичність побачень заявника з його донькою, а також не було встановлено, що ці обмеження відповідали найкращим інтересам дитини, а інтерес заявника у частіших побаченнях зі своєю дитиною не був належним чином врахований, та констатував у зв'язку з цим порушення статті 8 Конвенції. Додатково Європейський суд зауважив, що нове провадження щодо графіка побачень, яке заявник ініціював у 2019 році і результат якого невідомий, не має стосунку до питання, вирішеного у цій справі.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Оголошує заяву прийнятною;
2. Постановляє, що було порушено статтю 8 Конвенції;
3. Постановляє, що: упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу: (I) 2 900 (дві тисячі дев'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; (II) 250 (двісті п'ятдесят) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат; (a) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
4. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».